

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету

І. С. Бондаренко

22 серпня 2025 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

підготовки бакалаврів
денної форми здобуття освіти
освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

спеціалізації В11.01 Українська мова та література
спеціальності В11 Філологія
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Христіанінова Раїса Олександрівна, доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови
Протокол № 1 від "22" серпня 2025 р.
Завідувач кафедри української мови
 Р. О. Христіанінова

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
 Н. В. Горбан

2025 рік

Зв'язок з викладачем (викладачами):

E-mail: khrystianinova@gmail.com

Сезн ЗНУ повідомлення: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2610>

Телефон: (061) 289-12-88 (кафедра)

Інші засоби зв'язку: Viber

Кафедра: української мови

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» з базовими поняттями та завданнями мовознавчої науки.

Здобувачі мають бути ознайомлені з основними ідеями та принципами сучасного мовознавства, володіти лінгвістичною термінологією, бути підготовленими до слухання основних курсів мовознавчого спрямування. Дисципліна розрахована на один семестр.

Пререквізити: знання з української мови, отримані в закладах загальної середньої освіти.

Кореквізити: вивчення дисципліни тісно пов'язане з курсами «Сучасна українська мова (Лексикологія. Фразеологія)», «Старослов'янська мова».

Постреквізити: знання з дисципліни стануть у нагоді під час вивчення курсів «Сучасна українська мова (фонетика, морфологія, синтаксис)», «Історична граматики української мови», «Діалектологія української мови», «Вступ до слов'янського мовознавства», «Етнолінгвістика».

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	1-й	-
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	16 год.	-
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	14 год.	-
Самостійна робота	60 год.	-
Консультації	Графік консультацій розміщено за покликанням: https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/philology/grafik_navchal_nogo_protsestu_ta_rozklad_zanyat	
Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2610	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
ЗК-6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-13 Здатність проведення досліджень на належному рівні. СК-1 Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ. СК-2 Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. СК-3 Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови. СК-6 Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя. СК-8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.	Пояснювально-ілюстративний (навчальна лекція, бесіда, презентації) Метод проблемного викладення матеріалу (проблемна лекція, навчальна дискусія) Частково-пошуковий (робота з книгою, робота з фактичним матеріалом) Дослідницький (робота з фактичним матеріалом) Інтерактивні методи (case-метод, мозковий штурм) Практичні методи (вправи)	Підсумкові контрольні заходи: екзамен. Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання завдань в СЕЗН Moodle, індивідуальні практичні завдання, робота на практичних заняттях.

ПРН 1 Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями українською мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації. ПРН 2 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. ПРН 8 Знати й розуміти систему мови і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності. ПРН 12 Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють. ПРН 14 Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя. ПРН 16 Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності. ПРН 21 Використовувати набуті знання під час створення різножанрових і		

різностильових текстів, мовно-літературного аналізу, редагування усних і письмових творів різного ступеня складності з урахуванням поставлених завдань і вікових особливостей реципієнтів.		

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання мовознавства

Тема 1. Предмет і основні завдання курсу. Методи дослідження мови. Загальне і часткове, теоретичне і прикладне мовознавство. Зв'язок мови, пізнання, мислення. Відмінності мови і мислення. Мова і мовлення. Типи мовлення. Мова і суспільство. Основні функції мови в суспільстві.

Тема 2. Природа мови. Мова як суспільне явище. Знаковий характер мови. Походження й розвиток мови. Гіпотези про походження мови. Зовнішні і внутрішні чинники розвитку мов. Диференціація та інтеграція в історії розвитку мов. Специфіка розвитку різних рівнів мовної структури.

Тема 3. Поняття про методи наукових досліджень. Загальнонаукові методи дослідження. Поняття про синхронію й діахронію. Описовий метод та його методики компонентного і контекстного аналізу. Частковонаукові методи дослідження мови. Структурний метод та його основні методики. Порівняльно-історичний метод. Зіставний метод. Методи функційної та когнітивної лінгвістики.

Тема 4. Мови світу. Генеалогічна класифікація мов. Загальна характеристика мов світу та способи їх вивчення. Подібність і відмінності між мовами. Мова-основа (прамова). Генеалогічна класифікація. Поняття про мовні сім'ї та групи мов. Індоевропейські мови. Поняття типологічної класифікації мов. Чотири типи мов: ізолюючі (кореневі), аглютинативні, інкорпоруючі і флективні. Флективні (фузійні) мови: синтетичні та аналітичні.

Змістовий модуль 2. Рівні організації мовної системи

Тема 5. Фонетико-фонологічний рівень мовної системи. Звуки мови їх класифікація і вивчення. Фонетичні одиниці та засоби. Фонетичні процеси. Функціональний аспект у вивченні звуків.

Тема 6. Лексика і фразеологія. Слово та його значення. Слово і лексема. Значення слова. Лексико-семантичні категорії. Лексико-семантична система мови. Історичні зміни словникового складу мови. Фразеологія. Лексикографія.

Тема 7. Граматичний рівень мовної системи. Предмет граматки. Розділи граматики. Основні одиниці граматичної будови мови. Граматичне значення. Граматичні категорії. Типологія граматичних категорій. Морфема і словоформа. Способи вираження граматичних значень. Частина мови. Словосполучення і речення

Тема 8. Типологічна класифікація мови світу. Індоевропейські мови. Поняття типологічної класифікації мов. Чотири типи мов: ізолюючі (кореневі), аглютинативні, інкорпоруючі і флективні. Флективні (фузійні) мови: синтетичні та аналітичні.

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Лекція 1	Предмет і основні завдання курсу. Поняття про методи наукових досліджень	2		1 раз на 2 тижні
Лекція 2	Природа, сутність та походження мови	2		1 раз на 2 тижні
Лекція 3	Мова як універсальний засіб спілкування	2		1 раз на 2 тижні
Лекція 4	Мови світу. Генеалогічна класифікація мов	2		1 раз на 2 тижні
Лекція 5	Рівні організації мовної системи. Фонетико-фонологічний рівень мовної системи	2		1 раз на 2 тижні
Лекція 6	Рівні організації мовної системи. Лексико-семантичний рівень. Основи загальної лексикології	2		1 раз на 2 тижні
Лекція 7	Рівні організації мовної системи. Граматичний рівень мовної системи.	2		1 раз на 2 тижні
Лекція 8	Типологічна класифікація мов світу.	2		1 раз на 2 тижні
Практичне заняття 1	Природа і завдання мовознавства. Природа, сутність і структура мови 1. Історія виникнення науки про мову. 2. Проблема походження й розвитку мови. 3. Мовознавство в системі наук. Предмет і завдання мовознавства. 4. Методи дослідження мови. 5. Основні функції мови	2		1 раз на 2 тижні
Практичне заняття 2	Природа, сутність і структура мови. Соціальність мови 1. Мова і суспільство. 2. Мова і мислення 3. Семіотичні проблеми мовознавства. Типи знаків. Сигніфікат і денотат 4. Мова і мовлення	2		1 раз на 2 тижні
Практичне заняття 3	Генеалогічна класифікація. Загальна характеристика мов світу. 1. Мови у їх відношенні одна до одної: дивергенція та конвергенція 2. Генеалогічна класифікація мов 3. Принципи порівняльно-історичного мовознавства 4. Принципи ареального мовознавства	2		1 раз на 2 тижні

Практичне заняття 4	Рівні організації мовної системи. Фонетико-фонологічний рівень 1. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Аспекти вивчення звуків. 2. Фізіологічний аспект у вивченні звуків. 3. Класифікація звуків. 4. Фонетичне членування мовленнєвого потоку. 5. Фонологічна система (загальна характеристика)	2		1 раз на 2 тижні
Практичне заняття 5	Лексичний рівень мовної системи. Основи загальної лексикології 1. Лексикологія та її розділи. Слово як основна одиниця мови. 2. Лексичне значення слова та його структура. Співвідношення між предметом та поняттям слова. 3. Значення слова та поняття. Поняття та концепт. 4. Система значень слова. 5. Типи лексичних значень слова: пряме, переносне; вільне, зв'язане. Поняття терміна.	2		1 раз на 2 тижні
Практичне заняття 6-7	Граматичний рівень мовної системи. Основи морфології та синтаксису 1. Відношення морфології до лексикології та синтаксису. Місце морфеміки та словотвору у граматиці. 2. Граматична форма. Граматичне значення та способи його вираження. 3. Граматична категорія. Типологія граматичних категорій 4. Категоріальне значення основних частин мови. 5. Словосполучення. Сурядні й підрядні словосполучення та їх групи. 6. Речення як основна одиниця синтаксичного аналізу. Порядок слів у реченні.	4		1 раз на 2 тижні
Самостійна робота	Тема 1. Предмет і основні завдання курсу «Вступ до мовознавства». Загальні питання мовознавства. 1. Опрацювати питання: - Мовознавство як наука. Предмет і проблематика мовознавства. - Природа людської мови. Визначення мови. - Мова - явище суспільне й індивідуальне. - Мова як система. Одиниці мови та їхні функції. - Мова та мислення. - Діалектичний зв'язок мови та мислення. - Мова та мовлення Контрольні питання для самоперевірки - Охарактеризуйте в чому полягає різниця між конкретним і загальним мовознавством? - Дайте визначення, що таке мова? Які визначення людської мови ви можете навести?	12		

	основне». - Поясніть і мотивуйте прикладами думку «Мова - це символічний ключ до культури» (Е. Сепір). - Доведіть, що мова є суспільним, а не природним явищем. Чи має мова біологічне і психічне підґрунтя? - Чи має мова класовий характер? - Чим людська мова відрізняється від мови тварин			
	Тема 2. Графічна підсистема мови. Письмо Опрацювати питання: - Мова і письмо. Предметне письмо як підготовчий етап графіки. - Походження та основні етапи розвитку графічного письма: малюнкове (піктографічне); ідеографічне (ієрогліфічне); фонографічне (звукове). - Типи звукового письма: силабічне (складове); консонантне; звуко-буквене (алфавітне). - Графіка і орфографія. Принципи орфографії: фонетичний, морфологічний, історичний (традиційний), диференційний (смысловий, ідеографічний). Контрольні питання та завдання для самоперевірки - Дайте визначення, що таке предметне письмо? Дайте визначення, що таке піктографія? Наведіть приклади піктографічного письма. - Які існують різновиди ідеографії? Які народи користуються ідеографічним письмом у наш час? - Що таке фонографія? Які мови користуються силабічною системою письма? - Розкрийте суть буквено-звукового письма. Де воно зародилося? - Поясніть, що вивчає графіка? Чим розрізняються графіка та орфографія? - Які принципи орфографії ви знаєте? Який принцип правопису є основним для української мови? - Заповніть порожні клітинки таблиці і пропуски на місці крапок необхідними відомостями. - Охарактеризуйте типи письма: (додається)	12		

	Тема 3. Фразеологія. Типи фразеологізмів Опрацювати питання 1. Предмет фразеології 2. Основні типологічні ознаки фразеологізмів 3. Класифікація фразеологізмів 4. Зв'язок фразеологізмів із частинами мови 5. Прислів'я і приказки. Крилаті слова 6. Зв'язок фразеологізмів із частинами мови. 7. Фразеологічна варіантність і індивідуально-авторські перетворення. 8. Експресивно-стилістичні властивості фразеологізмів. 9. Джерела фразеології. Контрольні питання та завдання для самоперевірки 1. Що становить предмет фразеології? 2. Назвіть основні типологічні ознаки фразеологізмів в українській та польській / англійській мовах. 3. Назвіть основні різновиди фразеологізмів. 4. Що становить основу фразеологічного фонду в польській та українській мовах? 5. Як ви розумієте поняття «фразеологічної варіативності» 6. Що таке експресивно-стилістична ознака фразеологізму? Наведіть приклади із української мови. 7. Назвіть основні джерела поповнення фразеологічного фонду.	12		
	Тема 4. Генеалогічна класифікація мов Опрацювати питання: - Різноманітність мов світу. Проблема класифікації мов. - Ознаки генеалогічної спорідненості мов (лексичні, граматичні, фонетичні). - Генеалогічна карта мов світу. Огляд найпоширеніших макросімей мов. - Загальна характеристика індоєвропейської сім'ї мов. - Огляд слов'янської, германської і романської груп мов. Контрольні питання та завдання для самоперевірки - Поясніть, за якими критеріями визначається спорідненість мов? - Назвіть учених, які заклали основи порівняльно-історичного мовознавства.	12		

	- Визначте поняття мовної сім'ї. Скільки мовних сімей є у світі? Назвіть основні мовні сім'ї. - Що таке макросім'я мов? - Охарактеризуйте слов'янські, германські та романські мови за генеалогічною класифікацією. Які групи індоєвропейських мов представлені однією мовою? - Заповніть порожні клітинки таблиці необхідними відомостями про групування мов світу за генеалогічною класифікацією.			
	Тема 5. Граматика. Основи морфології та синтаксису Опрацювати питання: - Граматичне значення слова. Типи граматичних значень слова та засоби їх вираження. - Поняття граматичної форми, парадигми та граматичної категорії. Форми словозмінення та словотворення. - Морфологічна структура слова. Види морфем Виконати практичні завдання (розміщено у відповідній рубриці за посиланням: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2610)	12		

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Практичне заняття ¹	Усне обговорення теоретичних питань Дискусія	Теоретичні питання практичного заняття Питання для обговорення: 1) Чи розвиток мови прямо пов'язаний із економічним розвитком	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, ґрамотно; 4 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 2 – думки викладені непослідовно, допущено ґрубі помилки; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало ґрубих помилок. 3 – підібрано переконливі аргументи, думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно; 2 – підібрано загалом переконливі	5

	Перевірка завдань самостійної роботи	суспільства? Навести аргументи. 2) Як пов'язані між собою розвиток мови і розвиток культури суспільства. Навести аргументи. 3) Роль держави в розвитку мови. Мовна політика. Обґрунтування тези про функцію мови (одну на вибір) Висловлення своєї думки щодо гіпотези походження мови (однієї на вибір).	аргументи, думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 1 – підбрано непереконаливі аргументи, думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей. 2 – висловлено власну думку, наведено цікаві аргументи; 1 – висловлено власну думку, але не аргументовано її.	3 2
Практичне заняття 2	Усне обговорення теоретичних питань	Дискусія за питаннями, винесеними на самостійну роботу	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 4 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 2 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок.	5
Практичне заняття 3	Усне обговорення теоретичних питань. Перевірка виконання практичних завдань.	Теоретичні питання практичного заняття Перевірка самостійно виконаного практичного завдання	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 4 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 2 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок.	5

		їхньої подібності, підібравши відповідні приклади слів.	викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 1 – підбрано непереконливі аргументи, думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей	
		Підібрати приклади слів, які підтверджують спорідненість слов'янських і романо-германських мов.	2 – приклади підбрані й пояснені правильно; 1 – приклади підбрані не зовсім вдало, пояснення не чіткі.	2
Практичне завдання 6	Перевірка виконання завдань практичного заняття та самостійної роботи	Знайти в інтернеті приклади ізолюючих (кореневих), аглютинативних, інкорпоруючих і флективних мов. Пояснити особливості структури слів та речень у них.	5 – приклади мов підбрані правильно, чітко пояснено особливості структури слів та речень у них, відповідь упевнена, логічно послідовна; 4 – приклади мов підбрані правильно, пояснено особливості структури слів та речень у них, але допущено окремі незначні неточності; 3 – приклади мов підбрані загальною правильно, пояснено особливості структури слів та речень у них, але допущено чимало неточностей, відповідь невпевнена; 2 – приклади мов підбрані зі значними неточностями, особливості структури слів та речень у них пояснено плутано, допущено чимало помилок, відповідь логічно непослідовна; 1 – прикладів мов підбрано мало, з помилками, особливості структури слів та речень у них не пояснено.	5
		Продемонструвати на прикладі української мови особливості флективних мов.	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно, підтверджені вдалими прикладами; 4 – думки викладені повно, логічно послідовно, підтверджені вдалими прикладами, але допущені окремі незначні неточності;	5

			3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей, приклади не завжди вдалі; 2 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки, приклади невдалі; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок, приклади не наведені.	
Практичне заняття 7	Усні відповіді-обговорення теоретичних питань; перевірка завдання самостійної роботи 6.	Теоретичні питання практичного заняття.	5 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 4 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 3 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 2 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок.	5
		Пропрацювати за словниками лексему <i>безграмотний</i> . Дібрати приклади вживання її в прямому й переносному значенні; дібрати синоніми, антоніми.	5 – приклади підібрані правильно, добре покласифіковані, ґрунтовно пояснені; 4 – приклади підібрані правильно, добре покласифіковані, але пояснені з окремими огріхами; 3 – приклади підібрані загалом правильно, але покласифіковані та пояснені з певними огріхами; 2 – приклади підібрані з помилками, покласифіковані та пояснені пояснені схематично 1–допущено багато неточностей в доборі прикладів, їхній класифікації та поясненні	5
Усього за поточний контроль	7			60
Підсумковий контроль				

Екзамен	Теоретичне завдання	Питання для підготовки (Розміщено в СЕЗН Moodle)	10-9 балів – студент глибоко висвітлює теоретичне питання, логічно вибудовує відповідь; чітко виокремлює основні положення; теоретичний матеріал підкріплює самостійно дібраними прикладами; 8-7 – студент достатньо повно висвітлює теоретичне питання, логічно його викладає; виокремлює основні положення; правильно наводить приклади; проте відповідь містить деякі неточності та окремі незначні помилки; 6-5 – студент неповно висвітлює теоретичне питання, порушує логіку його викладення; не виокремлює основних положень, не завжди наводить приклади; відповідь містить чимало незначних неточностей та окремі значні помилки; 4-3 – студент частково висвітлює теоретичне питання, відповідь вибудовує з порушенням логіки; не виокремлює основних положень, наводить мало прикладів; відповідь містить багато неточностей та значних помилок; 2-1 – студент дуже поверхово й плутано висвітлює теоретичне питання; не виокремлює основних положень; не наводить прикладів; відповідь містить багато значних помилок.	10
	Тестові завдання	Виконати 30 тестових завдань (Розміщено в СЕЗН Moodle)	Правильна відповідь на тестове завдання – 1 бал	30
Усього за підсумковий контроль				40

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

Вступ до мовознавства

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

1. Вступ до мовознавства: навч. посіб. для здобувачів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти / уклад.: Н. С. Безгодова, А. О. Найрулін. Полтава : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023. 227 с.
2. Вступ до мовознавства : навчально-методичний посібник з курсу для студентів факультету іноземної філології / укл. Е. Швед, Т. Дацьо, О. Яцків. Ужгород : УжНУ, 2024. 30 с.
3. Вступ до мовознавства / за ред. І. О. Голубовської. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 320 с.
4. Глущенко В.А. Лінгвістичний метод і його структура. *Мовознавство*. 2010. № 6. С. 32–44.
5. Зубець Н. О., Христіанінова Р. О. Цілісні народно-розмовні комплекси у «Фразеологічному словнику говірок Нижньої Наддніпрянщини» В. Чабаненка. *Мова. Література. Фольклор*. 2025. № 1. С. 11–17.
6. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2006. 334 с.
7. Кійко Ю.Є., Агапій А.П., Мельник Ю.Й. Вступ до мовознавства : практикум. Чернівці : Чернівецький ун-т, 2021. 176 с.
8. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2007. 367 с.
9. Левицький Ю.М. Мови світу: Енциклопедичний довідник. Львів : Місіонер, 1998. 397 с.
10. Мельничук О.С. Мова як суспільне явище і предмет сучасного мовознавства. *Мовознавство*. 1997. №2-3. С. 3-19.
11. Назаренко О. М. Вступ до мовознавства. Навч. посібн. Одеса : Фенікс, 2021. 190 с.
12. Українська мова: Енциклопедія. Київ : Наукова думка, 2007. 578 с.

Інформаційні ресурси

1. Вступ до мовознавства: навч. посіб. для здобувачів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти / уклад.: Н. С. Безгодова, А. О. Найрулін. Полтава : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023. 227 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi73/0054004.pdf>
2. Вступ до мовознавства : навчально-методичний посібник з курсу для студентів факультету іноземної філології / укл. Е. Швед, Т. Дацьо, О. Яцків. Ужгород : УжНУ, 2024. 30 с. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8b194a21-4b48-4e8b-ac4a-bd0f666612fe/content>
3. Глущенко В.А. Лінгвістичний метод і його структура. *Мовознавство*. 2010. № 6. С. 32–44. URL : https://www.inmo.org.ua/assets/files/movoznavstvo/MoZn_2010_6.pdf
4. Лінгвістичний портал MOVA.info <http://www.mova.info>

Відвідування лекційних занять є важливим у вивченні цього курсу. Теми пропущених лекційних занять мають бути опрацьовані самостійно та подані для перевірки у вигляді невеликого конспекта протягом 2-х тижнів після пропуску.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Пропущені практичні заняття потрібно відпрацювати на консультації протягом двох тижнів після пропуску.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання смартфонів, планшетів та інших девайсів під час лекційних та практичних занять дозволено виключно з навчальною метою з дозволу викладача (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів підсумкового контролю (виконання письмового теоретичного завдання, тестів) використання девайсів заборонено.

Політика академічної доброчесності. Виконання усіх практичних завдань має бути самостійним. Якщо кілька осіб подадуть на перевірку ідентично виконані завдання, такі завдання нікому зараховані не будуть, незалежно від того, хто виконував і хто списував. Відповіді на теоретичні питання можуть бути підкріплені цитатами відомих учених із обов'язковим покликанням на ті праці, цитату з яких студент використав. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають відповідального ставлення до вибору джерел. Покликання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимими. Рекомендована база даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти. Підтверджені сертифікатом результати неформальної або інформальної освіти (виступи на конференціях, круглих столах) з окремих тем курсу будуть оцінені балами, визначеними силабусом за відповідну тему.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

Вступ до мовознавства

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ <https://lnk.ua/gk4x2wkVy>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://lnk.ua/9MVwgEpVz>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://lnk.ua/EYNg6GpVZ>.

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/QRVdWGwe3>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/3R4avGqeJ>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банак Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://lnk.ua/5pVJr17VP>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <https://library.znu.edu.ua/>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua/>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <https://sites.znu.edu.ua/child->

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

Вступ до мовознавства

[advance/](#)